

УДК 378.091.12:005.963

ФОРМАТИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ ПЕДАГОГІВ У ВИБОРІ ПРОВАЙДЕРА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Н. Дудко, С. Драновська

IN-SERVICE TRAINING FORMATS AS A MEANS OF MOTIVATING TEACHERS IN CHOOSING AN IN-SERVICE TRAINING PROVIDER

N. Dudko, S. Dranovska

Сучасне реформування системи підвищення кваліфікації в Україні, згідно підзаконних актів та Порядку підвищення кваліфікації (Деякі питання підвищення кваліфікації, 2019) передбачає можливість педагогами самостійно вибирати види, порядок, обсяг, форми та місце підвищення кваліфікації. У цьому контексті зростає актуальність розробки та подальшого аналізу таких принципово нових форматів підвищення кваліфікації педагогів, які сприяли би їх ефективному розвитку та впливали на їх мотивацію до вибору місця проходження курсів підвищення кваліфікації.

Мета дослідження: виявити формати підвищення кваліфікації педагогів, які будуть сприяти їх ефективному розвитку та впливати на мотивацію до навчання саме в інституті післядипломної освіти.

У 2021–2022 навчальному році ми провели опитування в Сумському ОІППО щодо форм підвищення кваліфікації на курсах підвищення кваліфікації серед різних груп вчителів. Загалом нами було опитано 126 педагогів з 12 груп різних фахових категорій. Опитування проводилося у формі анонімного анкетування.

Найбільш затребуваним для педагогів на сьогодні виявився дистанційний формат на платформі Microsoft Teams, який відмітила більшість педагогів (89%). Сумський ОІППО як провайдер підвищення кваліфікації пропонує 7 форматів програм підвищення кваліфікації. Представлена парадигма форматів дозволяє педагогам, незалежно від їх місця проживання, фаху та педагогічного стажу вибрати саме той формат, який буде відповідати їх очікуванням. Саме зацікавлення педагога та можливість вибору форматів . на нашу думку, може вмотивувати їх вибрати в якості провайдера підвищення кваліфікації саме Сумський ОІППО, тим самим забезпечуючи реалізацію свого права на підвищення кваліфікації, зафіксованого в Порядку підвищення кваліфікації (2019).

Висновки. Виявлено, що різні формати курсів підвищення кваліфікації мають різні переваги та відповідають різним очікуванням різних за фахом, стажем та місцем проживання груп педагогів. Гістограми наочно демонструють динаміку вибору та участі педагогів в реалізації програм підвищення кваліфікації з використанням дистанційних технологій, особливо на платформі Microsoft Teams, що дозволяє зробити висновок, що розробка курсів за вибором на цій платформі дозволить підвищити мотивацію та рівень вибору педагогами саме курсів у СОІППО як у досвідченого провайдера підвищення кваліфікації.

Представлені результати дослідження дозволяють сподіватися на підвищення рівня участі педагогів у реалізації програм підвищення кваліфікації з використанням

дистанційних освітніх технологій на платформі Microsoft Teams на базі СОІППО. Аналіз результатів реалізації подібних програм та опитування стосовно мотивації вчителів, пов'язаних з тематикою курсів за вибором, тематикою фахових курсів, розвитком певних компетентностей, формою проведення курсів та іншими мотиваційними стимулами ми розглядаємо як **перспективу дослідження**

Ключові слова: підвищення кваліфікації педагогів, формати підвищення кваліфікації, бажані формати, дистанційні технології.

The current reform of the professional development system in Ukraine, according to bylaws and the Order of professional development (Some issues of professional development, 2019), provides for the ability of teachers to independently choose the types, procedure, scope, forms and place of professional development. In this context, the relevance of developing and further analyzing such fundamentally new formats of professional development of teachers that would contribute to their effective development and influence their motivation to choose the place of professional development courses increases.

The aim of the study is to identify formats of professional development of teachers that will contribute to their effective development and influence motivation to study at the Institute of postgraduate education.

In the 2021-2022 academic year, we conducted a survey in Sumy regional institute of postgraduate pedagogical education regarding the forms of advanced training in advanced training courses among various groups of teachers. In total, we interviewed 126 teachers from 12 groups of different professional categories. The survey was conducted in the form of an anonymous questionnaire.

The most popular for teachers today was the distance format on the Microsoft Teams platform, which was noted by the majority of teachers (89%). Sumy regional institute of postgraduate pedagogical education as a provider of advanced training offers 7 formats of advanced training programs. The presented paradigm of formats allows teachers, regardless of their place of residence, specialty and teaching experience, to choose the format that will meet their expectations. In our opinion, it is the interest of the teacher and the possibility of choosing formats that can motivate them to choose Sumy IPPE as a provider of in-service training, thereby ensuring the realization of their right to in-service training, fixed in the Procedure for In-service Training (2019).

Conclusions. It was found that different formats of in-service training courses have different advantages and meet different expectations of different groups of teachers by profession, experience and place of residence. The histograms clearly demonstrate the dynamics of teachers' choice and participation in the implementation of in-service training programs using distance technologies, especially on the Microsoft Teams platform, which allows us to conclude that the development of elective courses on this platform will increase the motivation and level of teachers' choice of courses in Sumy Institute of Postgraduate Pedagogical Education as an experienced provider of in-service training.

The presented results of the study allow us to hope for an increase in the level of participation of teachers in the implementation of professional development programs using distance learning technologies on the Microsoft Teams platform based on Sumy regional institute of postgraduate pedagogical education. We consider the analysis of the results of the implementation of such programs and surveys on the motivation of teachers related to the subject of elective courses, the subject of professional courses, the development of certain competencies, the form of conducting courses and other motivational incentives as a research perspective.

Keywords: advanced training of teachers, advanced training formats, preferred formats, distance technologies.

Постановка проблеми. У загальній стратегії інноваційного розвитку України як ніколи раніше затребуваний педагог, який швидко реагує на зміни, що відбуваються в суспільстві, мобільний, здатний брати участь в інноваційній діяльності, критично мислити, вміє орієнтуватися в нестандартних ситуаціях, прагне до безперервного особистісного та професійного зростання. При тому сучасне реформування системи підвищення кваліфікації в Україні, згідно підзаконних актів та Положення про підвищення кваліфікації (Деякі питання, 2019), передбачає можливість педагогів самостійно обирати види, порядок, обсяг, форми та місце підвищення кваліфікації. Організовувати курси підвищення кваліфікації можуть тепер, поряд із Інститутами підвищення кваліфікації та післядипломної освіти, приватні та корпоративні заклади освіти та заклади спеціалізованої освіти, громадські організації, навіть фізичні особи, які провадять освітню діяльність. У цьому контексті зростає актуальність розробки та подальшого аналізу таких принципово нових форматів підвищення кваліфікації педагогів, які не лише сприяли б їхньому ефективному розвитку, але й впливали на мотивацію до вибору місця проходження курсів підвищення кваліфікації. Говорячи про формат, ми маємо на увазі форму організації та проведення процесу підвищення кваліфікації працівників освіти (очна, очно-дистанційна, дистанційна на різних платформах), тривалість курсів (повна форма, скорочена форма) та місце проведення (інститут підвищення кваліфікації, виїзні курси в районах, дистанційна робота слухачів). У 2021–2022 рр. у Сумському ОППО педагогам пропонувалося 7 форматів програм підвищення кваліфікації згідно з Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (2019). Такі ж формати було заплановано й на 2022–2023 р., але в сучасних реаліях інститут працює лише в дистанційному режимі.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми. Більшість дослідників в аналізованих нами наукових розвідках вказує на різні аспекти, що впливають на якість підвищення кваліфікації. Так, С. Стрілець (2020), аналізуючи інноваційні форми підвищення кваліфікації, зазначає, що інститутам післядипломної освіти бракує конкретних втілень використання різних форм підвищення кваліфікації.

Слідом за О. Габелко (2015), вважаємо, що традиційно запроваджуваний на курсах єдиний формат підвищення кваліфікації не відповідає потребам часу та, відповідно, не мотивує педагогів до вибору ППО в якості провайдера освітніх послуг з підвищення кваліфікації. Як справедливо відзначають Н. Марченко (2019) та Н. Дудко (2020), сучасній Україні, особливо з урахуванням вимог до педагога НУШ, потрібен інший тип учителя, який здатен адаптуватися до змін навколишнього життя. А подібний новий тип педагога, відповідно, передбачає й розвиток інших, сучасних форматів підвищення кваліфікації. З урахуванням світових тенденцій розвитку гнучких форматів дистанційного та змішаного навчання та їх зростаючої популярності, відзначимо зростання пропозицій курсів різних формату в Сумському ОППО.

Більшість науковців також зауважує, що проблеми сучасних дистанційних форматів освіти активно обговорюються теоретиками та практиками в різних областях наук, особливо після їх масового використання під час карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією COVID. Перерахуємо переваги та недоліки форм дистанційного навчання, на яких наголошують дослідники.

Аналізуючи недоліки, дослідники акцентують увагу на таких: О. Захар (2016) вбачає небезпеку використання дистанційних форм навчання в різному ступені розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів, у різному відборі змісту та платформ навчання в ІППО. В іншій своїй праці О. Захар (2014) відзначає, що система підвищення кваліфікації не враховує при запровадженні дистанційного навчання той факт, що деякі педагоги не можуть використати всі можливості подібного формату навчання в силу особистісних психологічних характеристик, серед яких: неприйняття дистанційного формату, відсутність мотивації для самостійного навчання тощо. Ю. Третякова (2016) та В. Олійник (2018) фіксують відсутність або недостатність у частини вчителів похилого віку, особливо у тих, хто проживає в сільській місцевості, здатності користуватися відповідними технологіями, що впливає виникнення подальшої демотивації до навчання. В. Биков і Ю. Жук (2005) визначають, що інколи дистанційна освіта сприймається як вчителями, так і організаторами освітнього процесу як інструмент, здатний замінити всі інші форми навчання, тоді як на сьогодні вона може бути лише доповненням до форм очного навчання.

При цьому В. Олійник (2019) та О. Захар (2016) підкреслюють такі переваги форм дистанційного навчання: професійний розвиток педагогів; розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності; можливість навчання без виїзду до обласного центру до надавачів освітніх послуг – відповідно, економія як часових, так і фінансових витрат; можливість отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації або сертифікату про стажування онлайн, також без виїзду до центру; розвиток навичок ефективного вибору та застосування інформаційно-комунікаційних технологій; розвиток навичок самоосвітньої діяльності тощо.

Мета дослідження: виявити формати підвищення кваліфікації педагогів, які будуть сприяти їх ефективному розвитку та впливати на мотивацію до навчання саме в інституті післядипломної освіти.

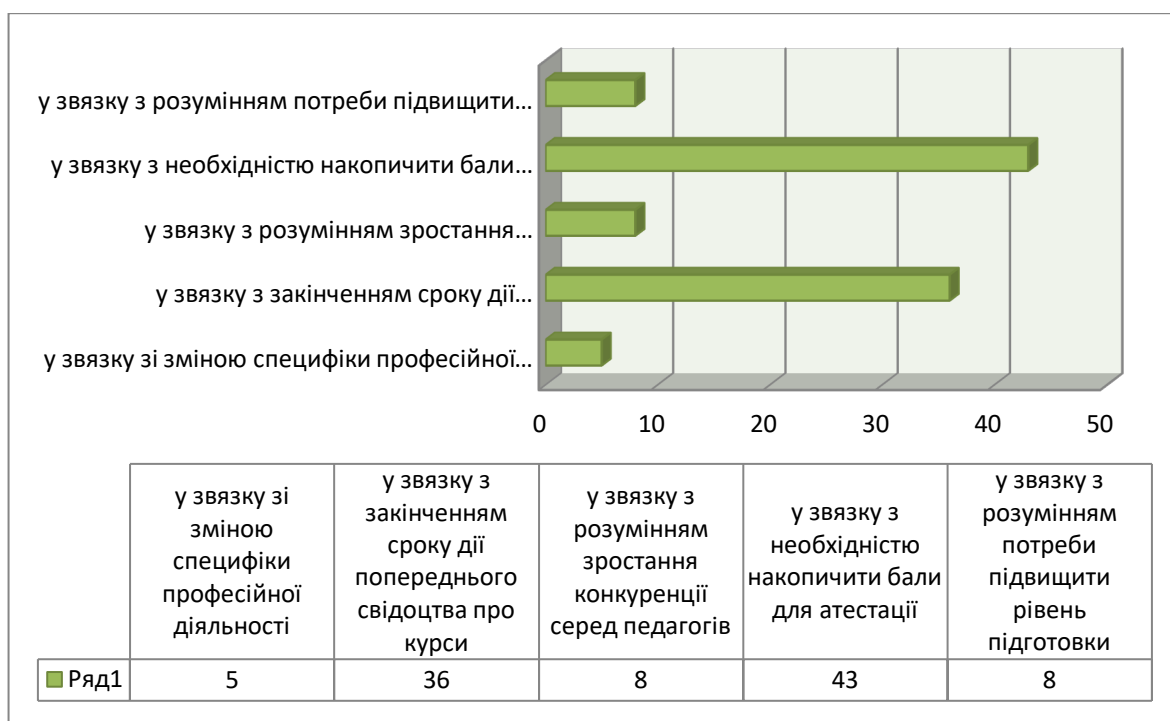
Виклад основного матеріалу. Безумовно, розширення спектру форматів підвищення кваліфікації збільшує можливості співпраці для слухачів та викладачів та позитивно впливає на мотивацію для вибору саме того провайдера освітніх послуг з підвищення кваліфікації, який пропонує більший вибір якісно наповнених варіантів. У 2021–2022 навч. р. ми провели опитування в Сумському ОІППО щодо форм підвищення кваліфікації на курсах серед різних груп вчителів. Загалом нами було опитано 126 педагогів з 12 груп різних фахових категорій. Опитування проводилося у формі анонімного анкетування.

Розподіл за статусом населеного пункту був такий: 15% – жителі обласного центру (м. Суми), 51% опитуваних проживають та працюють у районних центрах області, 34% – жителі сільської місцевості різних територіальних громад Сумщини.

Вчителі мали різний педагогічний стаж:

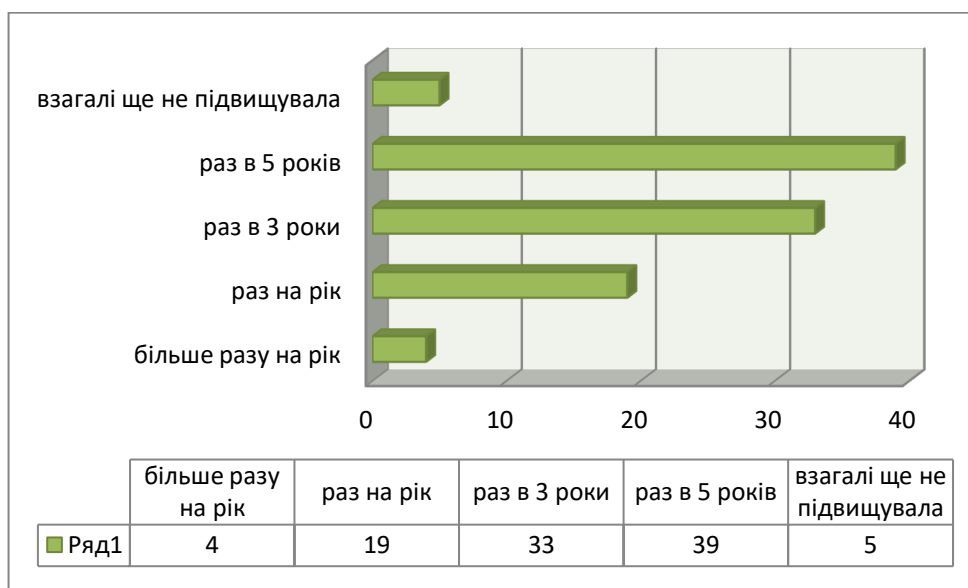
- до 5 років включно – 11%,
- від 6 до 15 років – 26%,
- від 16 до 25 років – 29%,
- понад 25 років – 34%.

Відповідь на перше питання анкети дозволяла визначити вихідні мотиви педагогів, які визначили прийняття ними рішення про зарахування на курси підвищення кваліфікації СОІППО (Рис. 1):

Рис.1. Мотиви педагогів, які визначили прийняття ними рішення про зарахування на курси підвищення кваліфікації СОІППО (у %)

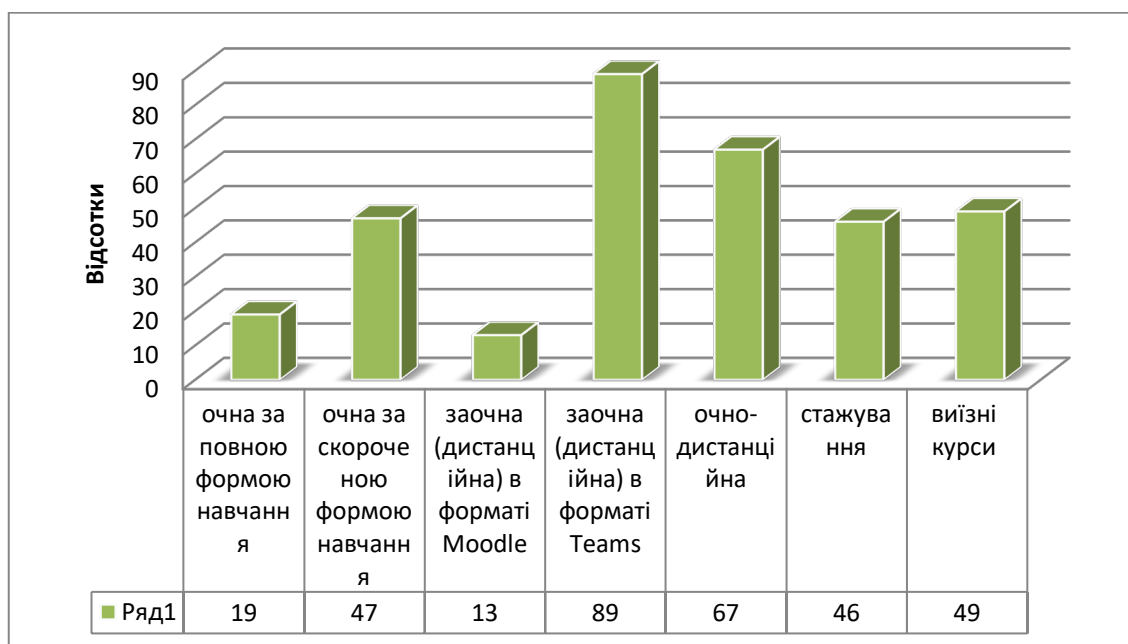
Узагальнені відповіді на питання анкети «Як часто ви підвищуєте кваліфікацію?» представлено на Рис. 2:

Рис.2. Частотність підвищення кваліфікації педагогів в СОІППО (у %)

Аналіз відповідей на друге питання висвітлив той факт, що більше половини від числа опитаних вчителів (56%) підвищують кваліфікацію не менше ніж раз на три роки – це пов’язано головним чином з тим, що вони викладають декілька предметів. Особливо цей відсоток помітний у вчителів, які працюють у сільській місцевості та викладають різні предмети, інколи підвищуючи кваліфікацію навіть кожні півроку. 39% педагогів підвищують кваліфікацію один раз на 5 років – це стосується педагогів пенсійного або передпенсійного віку. Для 5% педагогів (це переважно молоді вчителі зі стажем роботи до двох років) приїзд у час опитування був першим підвищенням кваліфікації.

Рис. 3 висвітлює розподіл бажаних форматів підвищення кваліфікації як відповідь на анкетне питання «Які для Вас найбільш цікаві / бажані на сьогодні формати підвищення кваліфікації на базі СОІППО?». У відповіді на третє питання вчителям було надано можливість надати декілька варіантів відповіді. В анкеті були перераховані всі формати курсів підвищення кваліфікації на базі СОІППО, які діяли на час опитування. Перед заповненням анкети в кожній групі опитуваних ми зауважували на той факт, що у відповіді необхідно мати на увазі виключно форму організації курсів підвищення кваліфікації (опитування стосовно мотивації вчителів, пов’язаної з тематикою курсів за вибором, тематикою фахових курсів, розвитком певних компетентностей, формою проведення курсів та іншими мотиваційними стимулами ми відносимо до перспектив дослідження). Форми підвищення кваліфікації в анкеті було представлено такі: очна за повною формою навчання, очна за скороченою формою навчання, заочна (дистанційна) на платформі Moodle, заочна (дистанційна) на платформі Microsoft Teams, очно-дистанційна, виїзні курси з виїздом викладачів СОІППО до районного центру, стажування.

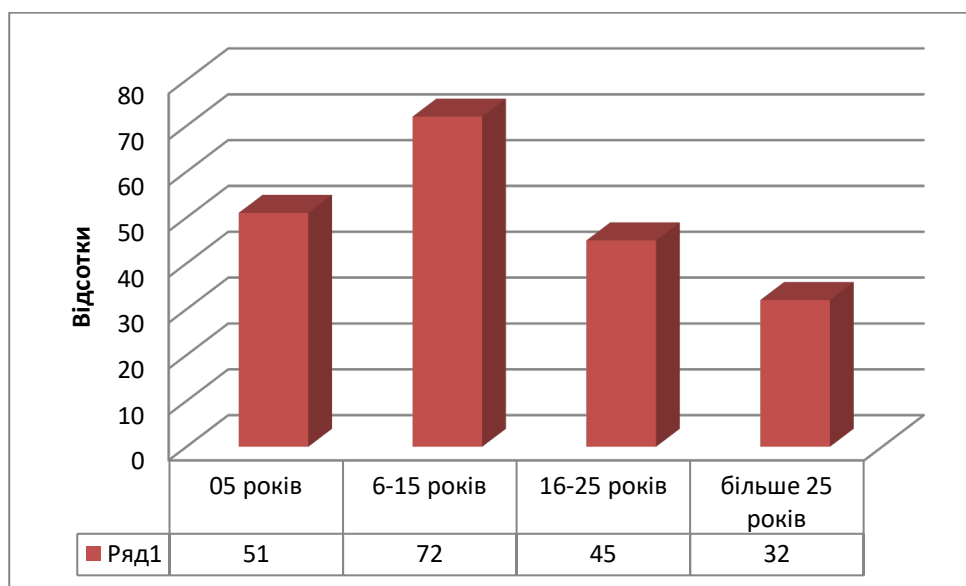
Рис. 3. Розподіл бажаних форматів підвищення кваліфікації на базі СОІППО

Найбільш затребуваним для педагогів на сьогодні виявився дистанційний формат на платформі Microsoft Teams, якому віддала перевагу більшість педагогів (89%). Ми вважаємо, що вибір саме цього формату спричинює декілька чинників. По-перше, – й це досить суттєвий важель на сьогодні, – педагог має змогу заощадити на проїзді до СОІППО та проживанні в гуртожитку інституту упродовж від 10 днів до двох тижнів (в залежності від тривалості курсів); по-друге, є можливість навчатися без відриву від роботи та сім'ї (особливо це також цінується педагогами з віддалених населених пунктів області, які викладають декілька предметів); по-третє, цей формат, на відміну від також дистанційного формату, але на платформі Moodle, дає можливість живого спілкування та можливість користуватися величезною кількістю цікавих додатків Google.

До речі, ми вважаємо, що, якщо б опитування проводилося в сьогоднішніх реаліях, саме такий формат, на нашу думку, обрала б абсолютна більшість опитуваних, тому що він, крім перелічених переваг, дає вчителям змогу взагалі підвищити кваліфікацію з урахуванням неможливості доїхати з віддалених місць області до обласного центру в період воєнного стану.

Оскільки респондентам можна було позначити декілька бажаних форматів підвищення кваліфікації, то від 126 педагогів було отримано 417 відповідей, які узагальнено й представлено на гістограмі.

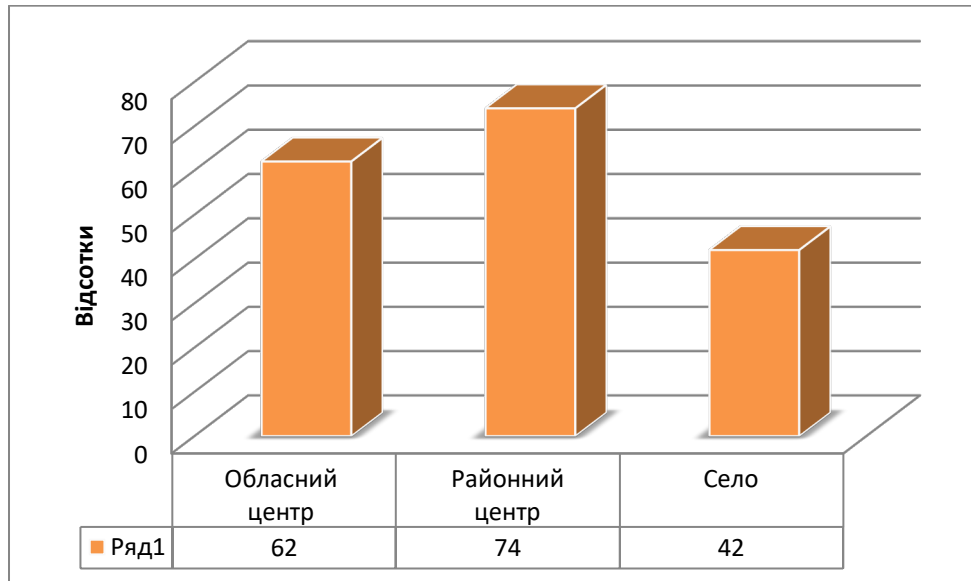
На Рис. 4 нами представлено розподіл вибору педагогами дистанційного формату курсів ПК в СОІППО в залежності від педагогічного стажу:

Рис. 4. Вибір дистанційного формату ПК в СОШПО педагогами в залежності від стажу роботи

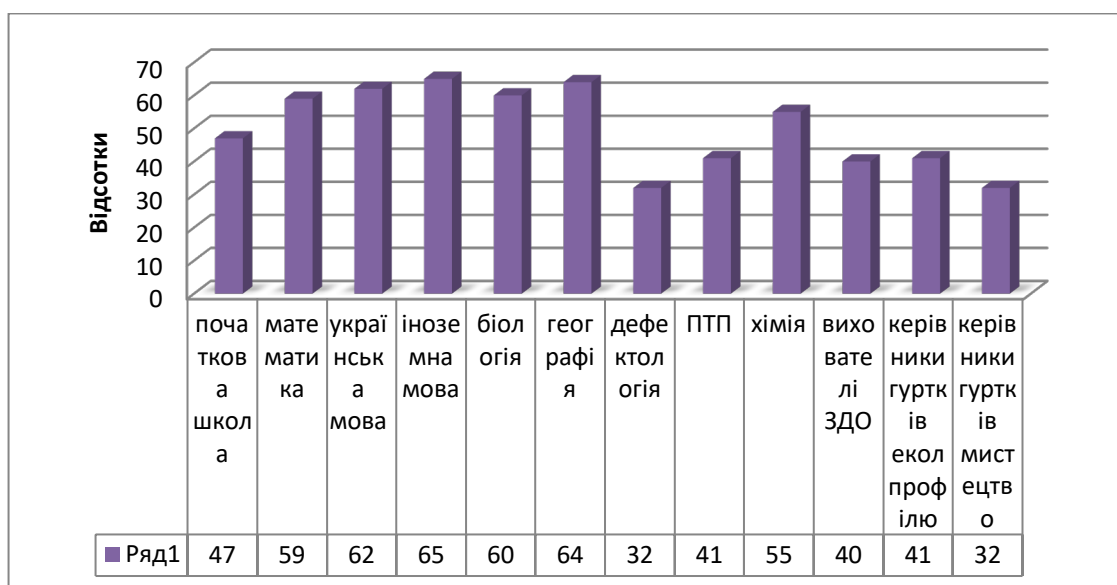
Гістограма унаочнює той факт, що дистанційний формат обрали педагоги, які впевнено володіють комп'ютером на рівні грамотного користувача – це вчителі зі стажем роботи до 15 років. Вони переважно обирали дистанційний формат на платформі Microsoft Teams. Також ми бачимо на гістограмі поступове зменшення кількості виборів дистанційного формату курсів підвищення кваліфікації зі збільшенням стажу. Зауважимо, що педагоги зі стажем більше 25 років також вибирають дистанційне навчання, але більше на платформі Moodle, яка не потребує такого вільного володіння комп'ютерними технологіями, як платформа Microsoft Teams, або – за традицією – очні формати підвищення кваліфікації, які надають можливість живого, безпосереднього спілкування. Ми тут також згодні з В. Биковим і Ю. Жуком (2005) стосовно того, що навіть найкраще дистанційне навчання на сьогодні не може повністю замінити всі можливості живого аудиторного та позааудиторного спілкування педагогів.

Рис. 5. Вибір дистанційних форматів курсів ПК педагогами в залежності від статусу населеного пункту

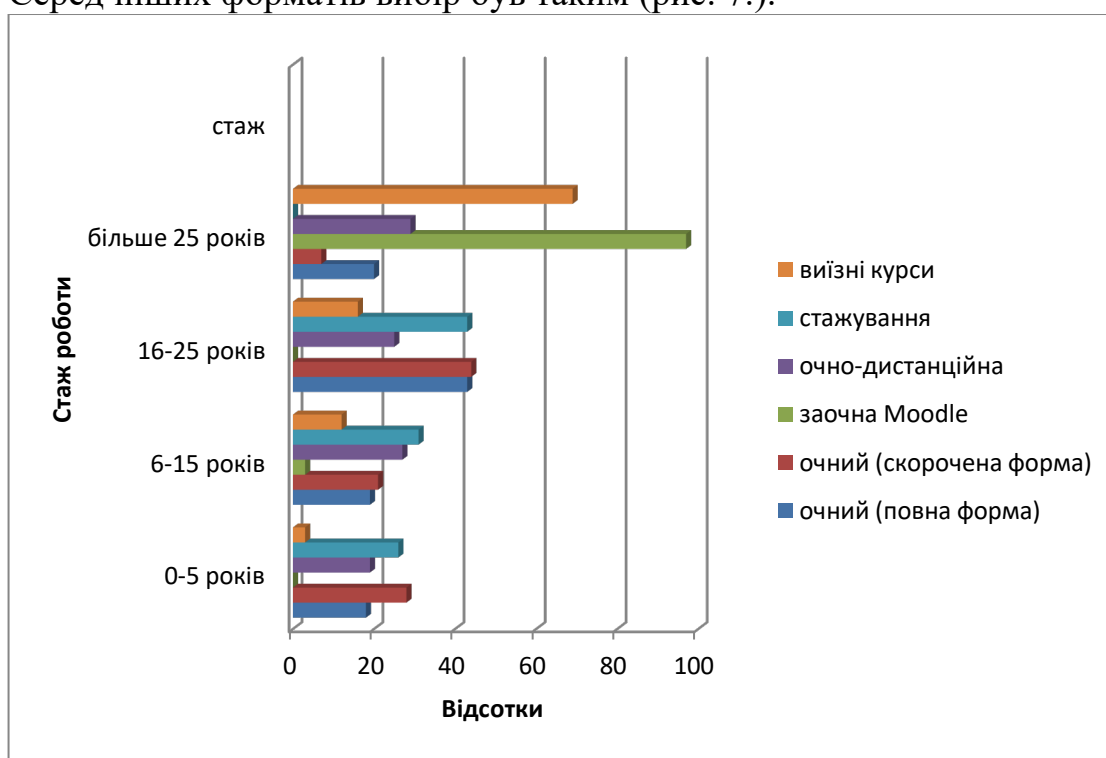
Гістограма на Рис. 5 демонструє знижений показник переваги дистанційного формату курсів ПК у селі в порівнянні з обласним та районними центрами (окрім деяких перерахованих нами випадків, коли вчитель викладає декілька предметів). Ми вважаємо, що на такий вибір можуть впливати такі причини: відсутність вдома персонального комп'ютера, особливо у вчителів пенсійного віку; відсутність вдома та/або в школі або Інтернету взагалі, або якісного Інтернету; можливість живого спілкування з колегами в рамках курсів очного формату. Ми вважаємо, що подальший розвиток Інтернет-технологій, розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів та розширення мережевого покриття може зменшити ці показники в майбутньому.

Рис. 6. Вибір формату ПК педагогами в залежності від фаху

Гістограма на рис. 6 висвітлює розподіл віддавання переваги дистанційному формату ПК, особливо на платформі Microsoft Teams, серед педагогів, які викладають різні дисципліни, але приблизно відсоток вибору курсів однаковий – як серед біологів (60%), географів (64%), так і серед вчителів української мови та літератури (62%) та іноземної мови (65%). Найменший показник – у викладачів професійно-теоретичної підготовки (41%), керівників гуртків екологічного профілю (також 41%) та керівників гуртків мистецького профілю (32%). Ми вважаємо, що це пов'язано з фахом опитуваних – не вчителі, а викладачі професійно-теоретичної підготовки (майстри) та керівники гуртків.

Серед інших форматів вибір був таким (рис. 7.):

Рис. 7. Вибір різних форматів курсів ПК в СОІППО педагогами в залежності від стажу роботи (%)

Найбільш помітно, що зі збільшенням педагогічного стажу вчителі все частіше віддають перевагу формату виїзних курсів підвищення кваліфікації та стажуванню. Аналогічна картина щодо участі в очно-дистанційних програмах підвищення кваліфікації з використанням дистанційних технологій. Платформу Moodle, як ми вже зауважували вище, вибрали переважно вчителі зі стажем роботи понад 25 років.

Таким чином, СОІППО як провайдер підвищення кваліфікації пропонує сім форматів програм підвищення кваліфікації. Представлений набір форматів дозволяє педагогам, незалежно від місця їхнього проживання, фаху, та педагогічного стажу, обрати саме той формат, який найбільше буде відповідати очікуванням. Зацікавлення педагога та можливість вибору

форматів, на нашу думку, може вмотивувати їх обрати в якості місця підвищення кваліфікації саме Сумський ОШПО, тим самим забезпечуючи реалізацію свого права на підвищення кваліфікації, зафіксованого в Порядку підвищення кваліфікації (2019).

Висновки. Виявлено, що різні формати курсів підвищення кваліфікації мають різні переваги та відповідають різним очікуванням груп педагогів, які мають різний фах, стаж роботи та місце проживання.

Гістограми наочно демонструють спектри вибору та участі педагогів у реалізації програм підвищення кваліфікації з використанням дистанційних технологій, особливо на платформі Microsoft Teams, що дозволяє зробити висновок про можливість підвищення мотивації та обрання провайдером підвищення кваліфікації саме СЛШПО за умови розробки курсів за вибором на цій платформі.

Представлені результати дослідження дозволяють сподіватися на підвищення рівня участі педагогів у реалізації програм підвищення кваліфікації з використанням дистанційних освітніх технологій на платформі Microsoft Teams на базі СОШПО. Аналіз результатів реалізації подібних програм та опитувань стосовно мотивації, тематики курсів за вибором, тематики фахових курсів, розвитку певних компетентностей, форми проведення курсів та інших мотиваційних стимулів ми розглядаємо як перспективу дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Антонюк, Л. В. & Черній, А. Л. (Ред). (2021). *Теоретико-методичні основи формування мотивації професійного зростання та якісного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів*. Рівне: РОППО.
- Бахмат, Н. В. (2015). Вдосконалення педагогічної підготовки педагога в умовах інформатизації освіти. *Молодь і ринок*, 1(120), 67–73.
- Биков, В. Ю. (2010). Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*, 9(16), 9–16.
- Габелко, О. М. (2015). Проблема підвищення кваліфікації вчителів. *Педагогічні науки*, 135, 79–83.
- Драновська, С. В. (2019). Розвиток професійної компетентності педагога: теоретичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 64. Т. 2. 56–60.
- Дудко, Н. (2020). Форми та зміст розвитку додаткової освіти дорослих у світі. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, 108–111. <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.44>
- Захар, О. Г. (2016). *Методична система підвищення кваліфікації вчителів інформатики із застосуванням технологій дистанційного навчання* [Автореф. дис. канд. пед. наук, Київський університет імені Бориса Грінченка]. Borys Grinchenko Kyiv University Institutional repository. <https://core.ac.uk/download/pdf/33693961.pdf>
- Захар, О. Г. (2014). Інноваційні педагогічні технології в системі підвищення кваліфікації вчителів. У *Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі : (с. 87–93)*. Видавництво Національного університету "Львівська політехніка". http://science.lp.edu.ua/sites/default/files/zbirnik_ist-2014_final1.pdf
- Кабінет Міністрів України. (2019). Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. *Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників*: Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800, зі змінами від 27.12.2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
- Клясен, Н. (2014). Післядипломна педагогічна освіта: зарубіжний досвід та сучасна практика. *Нова педагогічна думка*, 2, 187–190.
- Марченко, Н. (2019). Форми підвищення кваліфікації вчителів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2(24), 148–153.
- Олійник, В. В. (2018). Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті. *Підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Інформаційні науки*. <http://dlearning.in.ua/ku/umo2>.
- Палько, Т. В. (2014). Особливості мотивації вчителів до розвитку рефлексії в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*, 2, 65–69.
- Стрілець, С. І. (2019). Інноваційні форми підвищення кваліфікації: реалії та перспективи. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*, 4(160), 41–48.
- Толочко, С. В. (2019). *Концепція та методика формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова.
- Третякова, Ю. В. (2016). Застосування технологій дистанційного навчання для підвищення якості засвоєння навчального матеріалу. *Збірник наукових праць КПНУ*

ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 19,
706–715.

Удовіка, Л. В. (2020). Загальні принципи та інструменти дистанційного навчання. *Всеосвіта*. <https://vseosvita.ua/library/zagalni-principi-ta-instrumenti-distancijnogo-navcanna-357389.html>

REFERENCES

- Antoniuk, L. V. & Chernii, A. L. (Eds). (2021). *Teoretyko-metodychni osnovy formuvannia motyvatsii profesiinoho zrostannia ta yakisnogo pidvyshchennia kvalifikatsii kerivnykh i pedahohichnykh kadriv* [Theoretical and methodological foundations of the formation of motivation for professional growth and qualitative improvement of the qualifications of managerial and pedagogical personnel]. Rivne: ROIPPO. [in Ukrainian]
- Bakhmat, N. V (2015). Vdoskonalennia pedahohichnoi pidhotovky pedahoha v umovakh informatyzatsii osvity [Improvement of teacher's pedagogical training in conditions of informatization of education.]. *Youth and the market*, 1(120), 67–73. [in Ukrainian]
- Bykov, V. Yu. (2010). Vidkryte navchalne seredovyshche ta suchasni merezhni instrumenty system vidkrytoi osvity [Open educational environment and modern network tools of open education systems]. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 2: Computer-oriented learning systems*, 9(16), 9–16. [in Ukrainian]
- Habelko, O. M. (2015). Problema pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv [The problem of improving the qualifications of teachers.]. *Pedagogical sciences*, 135, 79–83. [in Ukrainian]
- Dranovska, S. V. (2019). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti pedahoha: teoretychnyi aspekt [Development of the teacher's professional competence: theoretical aspect]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 64(2), 56–60. [in Ukrainian]
- Dudko, N. (2020). Formy ta zmist rozvytku dodatkovoi osvity doroslykh u sviti [Forms and content of the development of additional adult education in the world.]. *Collection of scientific works АΟΗΟΣ*, 108–111. <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.44> [in Ukrainian]
- Zakhar, O. H. (2016). *Metodychna systema pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv informatyky iz zastosuvanniam tekhnolohii dystantsiinoho navchannia* [Methodical system of improving the qualifications of informatics teachers with the use of distance learning technologies] (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences), Borys Grinchenko Kyiv University Institutional repository. <https://core.ac.uk/download/pdf/33693961.pdf> [in Ukrainian]
- Zakhar, O. H. (2014). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii v systemi pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv [Innovative pedagogical technologies in the teacher training system.]. In *Innovative computer technologies in higher education* (p. 87–93). Publishing House of the National University "Lviv Polytechnic". http://science.lp.edu.ua/sites/default/files/zbirnik_ist-2014_final1.pdf [in Ukrainian]
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2019). Poriadok pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i nauko-pedahohichnykh pratsivnykiv [The procedure for improving the qualifications of pedagogical and research-pedagogical workers]. Some issues of improving the qualifications of teaching and scientific-pedagogical workers: Resolution of the CMU of August 21, № 800, as amended from December 27, 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

- Kliassen, N. (2014). Pisliadyplomna pedahohichna osvita: zarubizhnyi dosvid ta suchasna praktyka [Postgraduate pedagogical education: foreign experience and modern practice]. *A new pedagogical thought*, 2, 187–190. [in Ukrainian]
- Marchenko, N. (2019). Formy pidvyshchennia kvalifikatsii vchyteliv [Forms of professional development of teachers]. *Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*, 2(24), 148–153. [in Ukrainian]
- Oliinyk, V. V. (2018). Suchasni informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osviti [Modern information and communication technologies in education]. *Improving the qualifications of teaching staff. Information sciences*. <http://dlearning.in.ua/ku/umo2> [in Ukrainian]
- Palko, T. V. (2014). Osoblyvosti motyvatsii vchyteliv do rozvytku refleksii v umovakh pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Peculiarities of teachers' motivation for the development of reflection in the conditions of postgraduate pedagogical education]. *Postgraduate education in Ukraine*, 2, 65–69. [in Ukrainian]
- Strilets, S. I. (2019). Innovatsiini formy pidvyshchennia kvalifikatsii: realii ta perspektyvy [Innovative forms of professional development: realities and prospects]. *Bulletin of the Chernihiv Collegium National University named after T. H. Shevchenko*, 4(160), 41–48. [in Ukrainian]
- Tolochko, S. V. (2019). Kontsepsiia ta metodyka formuvannia nauково-metodychnoi kompetentnosti vykladachiv u systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity [Concept and method of formation of scientific and methodical competence of teachers in the system of postgraduate pedagogical education.]. Kyiv: Publishing House of the National Pedagogical Dragomanov University. [in Ukrainian]
- Tretiakova, Yu. V. (2016). Zastosuvannia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia dlia pidvyshchennia yakosti zasvoiennia navchalnoho materialu [The use of distance learning technologies to improve the quality of learning material.]. *Collection of scientific works of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuk Institute of Psychology NAES of Ukraine*, 19, 706–715. [in Ukrainian]
- Udovika, L. V. (2020). Zahalni pryntsypy ta instrumenty dystantsiinoho navchannia [General principles and tools of distance education]. *Vseosvita*. <https://vseosvita.ua/library/zagalni-principi-ta-instrumenti-distancijnogo-navcanna-357389.html>. [in Ukrainian]

Дудко Наталія Василівна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарної
освіти Сумського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
Суми, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-0632-4260>

e-mail: sigall1@i.ua

Dudko Natalia

PhD of Pedagogical Sciences, Associate
Professor of the Department of social and
humanitarian education Sumy regional
institute of postgraduate pedagogical
education
Sumy, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-0632-4260>

e-mail: sigall1@i.ua

Драновська Світлана Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарної освіти
Сумського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
Суми, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-3779-7602>

e-mail: lanasol79@gmail.com

Svitlana Dranovska

PhD of Pedagogical Sciences, Associate
Professor acting head of the department of
social and humanitarian education Sumy
regional institute of postgraduate pedagogical
education. Sumy, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-3779-7602>

e-mail: lanasol79@gmail.com

